

DVA AKTUALNA MODELA JEZIKOVNE ČLENJENOSTI:

1. Teorija zvrstnosti (PLK) > J. Toporišič

SS 2000 (poglavje Zvrstnost, str. 11–36), SP 2001 (§ 1039–1067, str. 125–134)

Socialne zvrsti:

- knjižni (knjižni zborni in knjižni pogovorni) jezik
- pogovorni jezik
- pokrajinske narečne skupine
- narečja
- mestne govornice
- interesne govornice (sleng, žargon, latovščina – argo)

Funkcijske zvrsti:

- praktičnosporazumevalni jezik
- strokovni jezik (praktičnostrokovni, poslovni (uradovalni), poljudnoznanstveni, znanstveni; znanstveni, strokovni, poljudnostrokovni)
- publicistični jezik
- umetnostni jezik

Časovne zvrsti:

- sodobni jezik
- pretekli (zgodovinski) jezik

Mernostne zvrsti:

- vezana beseda
- nevezana beseda

Prenosniške zvrsti:

- govorjeni jezik
- zapisani jezik

2. Jeziki družbenih skupin – sociolekti > A. E. Skubic (Obrazi jezika 2005, str. 172–247)

- Glavni dejavniki, ki vplivajo na fragmentacijo sociolektov:
 - starost govorcev
 - spol govorcev
 - življenjski stil govorcev
 - eksplicitna ideološka drža
 - družbeni sloji
- Kultivirani sociolekti
- Obrobni sociolekti (podeželja, urbanih kultur, govorica tujcev)
- Ekscesni sociolekti

Nalogi:

- Vaje 5, 6, 7 in 8 v Zbirki vaj za jezikovno kulturo (2003, str. 35, 36).
- Skubičevo razlago sociolektov podkrepite s primeri in na njih pokomentirajte značilnosti kultiviranih, obrobnih in ekscesnih sociolektov.

2. december 2010

»Dober večer. Oprostite, mogoče vi veste, kje je tuki nekje Žagarjeva ulica? Saj sem že enkrat bla tam, sam zdej grem prvič ponoč in sem se že skor zgubila.«

Vratar je od veselja nad lepim obiskom kar poskočil in v trenutku ga je bila sama uslužnost.

»Žagareva, kažete? Čaki, da malo razmislim ... Tlele zadi je armadna, tamo preko mosta je ena, kako se kaže, ki po jednom pesniku ime nosi, zdejle ne morem se setiti, pa je onda tista, kde se notar zavije, mislim po heroju nekom, da ima ime ...

Metod Pevec, Carmen

Rekla je: »Ti pa najbrž nisi doživel veliko lepega v življenju.«

To je rekla sočutno. Najbrž je mislila, da sem potreben tolažbe. Pa saj ne rečem. Potreba je bila res velika.

»Ja, pizda,« sem rekel, »res nisem. Ljudje govorijo o ljubezni, o sreči, o ne vem čem, meni pa vse to nič ne pomeni.«

»Oh, ne, tega ti pa ne verjamem,« je rekla Mojca. »Kaj pa tvoja družina?«

»Kakšna družina? Tisti zajebani folk?«

Zasmejala se je: »Ah, daj no. A nisi bil poročen? A nimaš otrok?«

Verjetno je Dorček povedal, kolikor je vedel.

»Saj to ti govorim,« sem rekel. »Folk je zajeban.«

»Kaj pa počne?«

»Kurc, nič ne počne. Le tistega ni, kar bi jaz rad.«

»Kaj bi pa ti rad?«

Kurc, kaj bi rad. To me je vprašala že mami na balkonu. Kaj bi rad. Če bi že moral kaj reči, bi rekel, da nimam nobene prihodnosti. Da ne vidim stvari, ki bi bile vredne truda, jebiga.

Prevalil sem se na bok. Mojca je vzela roko k sebi, jaz pa sem ji dal svojo na stegno. Kar tja blizu, jebiga. Rekel sem: »Veš kaj. Nekaj bi pa res rad.«

Tone Hočevar, Porkasvet

Mislim, mimoidoči je bil dobesedno tepec na celi črti. Takšne tipe sovražim že od malih nog, res. Gledal sem za njim in kar na bruhanje mi je šlo. Nisem vedel, kaj storiti, pa sem se počasi podal za njim. Brez vsakih nakan, da smo si na jasnem. Imela sva pač isto pot. Capljal sem tam ob tisti reki in se oziral za staro hišo, katere stopnice vodijo v reko. Stari mlin. Nekje sem slišal, pa ne bi vedel, kje, da so v neki davni ali avstrijski deželi zmleli tam na tone in tone žita, ki so ga nato zmlatega prevažali po reki na nekakšnih prekletih flosih. Da so se ti modeli, ki so prevažali moko, imeli nadvse kul in to in da so bili pravi, khm, khm, porivači in da so imeli v vsakem mestu, kjer so seveda lahko privezali svoj flos, po eno ljubico. Da so nosili domov muziko, kot so tedaj pravili spolni boleznin in to. Za vola ubit.

Dušan Čater, Patosi

Ivanka, gremo na Luno! reče.

Kdaj? rečem mama.

Drugi mesec. Piše na giornali! Sputnik je že pront!

Ma ja?!

Ja. Piše, da so ga prav čentriřali na Luno.

Kako?

Ne znam. Čentriřan je, da pride na Luno! Bojo pokazali na televiřjoni!

A ja?

Ja. Vi nimaste televiřjona?

Ne.

Bem, ma uni bojo šli prav taku na Luno, znaste?

O, znam, znam, reče mama in mu natoči kozarček.

Bem, Ivanka, če nimaste televiřjona, lahko prideste h meni na dum. Sem stavu anteno na streho. Je treba antena, da prime bulše. Luna je djelč!

Branko Sosič, Balerina, balerina